

# บทที่ 1

## บทนำ

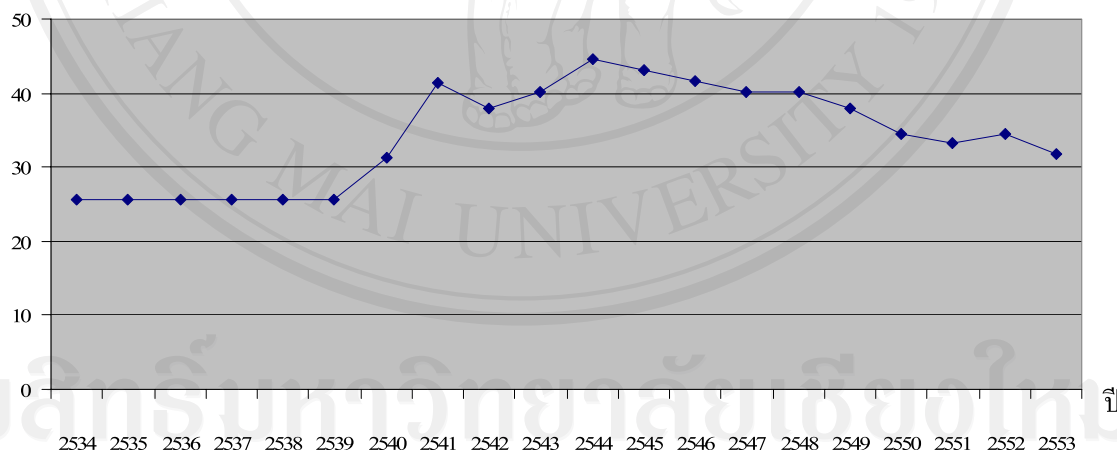
### 1.1 หลักการและเหตุผล

การส่งออกเป็นหนึ่งในกลไกสำคัญในการนำเงินตราจากต่างประเทศเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ ซึ่งปัจจุบันจะเห็นได้ว่าภาคการส่งออกเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญและก่อให้เกิดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ประเทศต่างๆมากมายเพราะเป็นปัจจัยที่ทำให้มีการขยายตัวและพัฒนาเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง เมื่อมีการติดต่อซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างประเทศเกิดขึ้นสิ่งที่สำคัญที่ต้องคำนึงถึงก็คือระบบการเงินระหว่างประเทศซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการอำนวยความสะดวกทางการค้าเพราะแต่ละประเทศต่างก็มีเงินตราสกุลของตน เพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนภายในประเทศ เช่นประเทศไทยใช้เงินบาท ประเทศสหรัฐอเมริกาใช้เงินดอลลาร์ ประเทศจีนใช้เงินหยวน เป็นต้น โดยที่เงินตราแต่ละสกุลของแต่ละประเทศมีค่าไม่เท่ากัน ดังนั้นเมื่อมีการค้าระหว่างประเทศเกิดขึ้นจึงจำเป็นต้องมีการแลกเปลี่ยนเงินตราตามความประสงค์ของผู้ซื้อและผู้ขาย โดยผู้ขายกำหนดราคาตามเงินสกุลหลักที่ตนต้องการเทียบค่า จะเห็นได้ว่าการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเป็นการเทียบค่าเงินสกุลหนึ่งกับอีกสกุลหนึ่ง เพื่อความสะดวกในการชำระเงินการที่ประเทศต่างๆ รวมไปถึงประเทศไทย ได้เปลี่ยนจากการใช้ระบบการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนคงที่และหันมาใช้ระบบการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวแทน สืบเนื่องมาจากการเปิดเสรีทางการค้าและนโยบายการเปิดเสรีทางการเงินระหว่างประเทศในปี พ.ศ.2533 เป็นต้นมา จึงเริ่มมีแนวคิดเกี่ยวกับการวัดค่าอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศใดประเทศหนึ่งเปรียบเทียบกับเงินตราต่างประเทศหลายสกุล ซึ่งก็คือแนวความคิดของอัตราแลกเปลี่ยนตามความเป็นจริง (Effective Exchange Rate) เพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการติดตามแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนที่จะส่งผลกระทบต่อการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศได้ชัดเจนและสมบูรณ์กว่าการติดตามดูแนวโน้มอัตราแลกเปลี่ยนที่ถูกแสดงในรูปของอัตราแลกเปลี่ยนเงินสกุลใดสกุลหนึ่งเทียบกับเงินสกุลเทียบค่า (Numeraire Rate)

เนื่องจากประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 ประเทศไทยจึงต้องดำเนินนโยบายทางการเงิน โดยเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยนเงินจากอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ (Fixed Exchange Rate) มาเป็นระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวแบบจัดการ (Managed Floated Exchange Rate) เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคมพ.ศ.2540 ซึ่งค่าเงินบาทเมื่อเทียบกับเงินตราสกุลต่าง ๆ จะถูก

กำหนดโดยกลไกตลาดตามอุปสงค์และอุปทานของเงินตราในประเทศและต่างประเทศ สามารถเปลี่ยนแปลงขึ้นลงได้ตามพื้นฐานทางเศรษฐกิจ โดยราคาสินค้าออกและสินค้าเข้ามีการปรับตัวได้เองอย่างอัตโนมัติ แต่ก็มีข้อเสียเมื่อมีการเปลี่ยนมาใช้อัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวเนื่องจากเกิดการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์ และอุปทานตลอดเวลา จึงยากต่อการคาดคะเนและเกิดความไม่แน่นอน การค้าระหว่างประเทศจึงได้รับผลกระทบโดยตรง การดำเนินนโยบายนั้นธนาคารแห่งประเทศไทย จะเข้าซื้อขายดอลลาร์สหรัฐฯในตลาดตามความจำเป็นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนโยบายเศรษฐกิจ โดยช่วงที่เกิดวิกฤตินั้น ค่าเงินบาทถูกกองทุนต่างชาติโจมตีอย่างต่อเนื่องและเกิดการเก็งกำไรในค่าเงินบาทขึ้น ส่งผลให้ทุนสำรองระหว่างประเทศลดลงไปมาก นอกจากนั้นการเปิดเสรีทางการเงินทำให้เกิดหนี้สินระยะสั้นของภาคเอกชนขึ้นเป็นจำนวนมาก รวมไปถึงปัญหาทางการเมืองซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลอยู่บ่อยครั้ง ทำให้ต่างประเทศมองว่าประเทศไทยขาดความมีเสถียรภาพ ซึ่งหลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยนเป็นแบบลอยตัวภายใต้การจัดการ ธนาคารแห่งประเทศไทยจะทำหน้าที่รักษาเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศเพื่อไม่ให้อัตราแลกเปลี่ยนมีความผันผวนมากเกินไป

อัตราแลกเปลี่ยนเงิน(บาท/ดอลลาร์สหรัฐฯ)



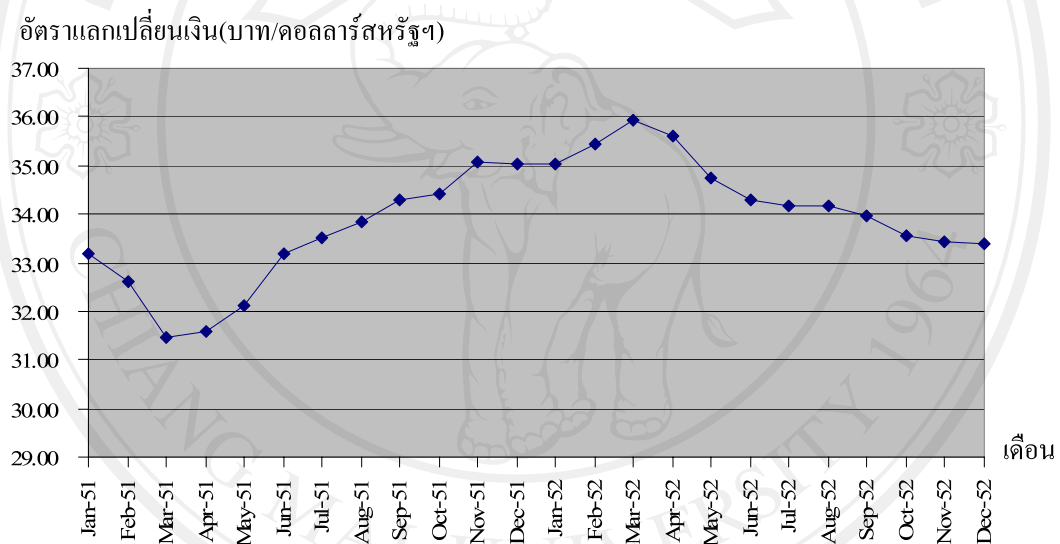
ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

รูปที่ 1.1 อัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ ตั้งแต่ปี 2534-2553

จากรูปที่ 1.1 จะเห็นว่าในช่วงก่อน พ.ศ. 2540 ประเทศไทยใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนคงที่แบบอิงตะกร้าเงิน อัตราแลกเปลี่ยนค่อนข้างคงที่ เนื่องจากนโยบายของรัฐบาลที่ไม่ต้องการให้อัตราแลกเปลี่ยนผันผวนมาก เพื่อรักษาเสถียรภาพและความเชื่อถือต่อเงินบาท ทำให้อัตราแลกเปลี่ยนไม่สะท้อนภาพที่แท้จริงของเศรษฐกิจไทยจนกระทั่งธนาคารแห่งประเทศไทยได้ปรับอัตราแลกเปลี่ยน

ไปสู่ระบบลอยตัวที่มีการจัดการ ทำให้อัตราแลกเปลี่ยนมีค่าสูงขึ้นอย่างมากและเงินบาทมีค่าอ่อนลงอย่างต่อเนื่องทุกเดือน จากค่าเฉลี่ยเดิมที่อยู่ประมาณ 25 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ สู่ระดับที่อ่อนสุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 53.40 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ ในเดือนมกราคม 2541 แม้ในเวลาต่อมาความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนจะมีค่าลดลง ส่งผลให้เงินบาทมีเสถียรภาพมากขึ้น แต่กลับมีค่าไม่คงที่โดยจะแกว่งอยู่ในช่วง 35-45 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ

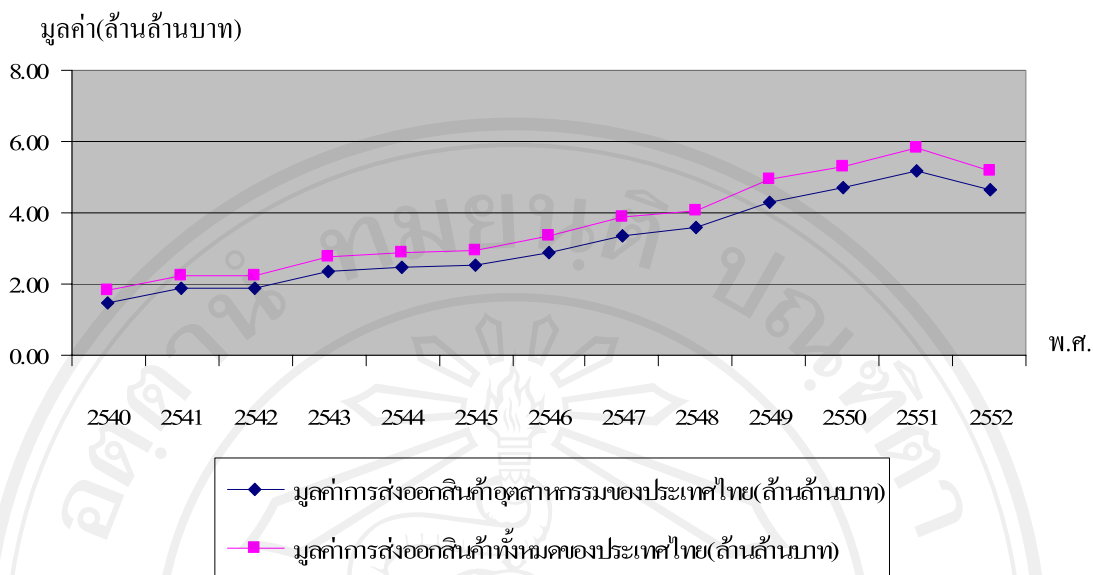
การเปลี่ยนแปลงขึ้นลงของอัตราแลกเปลี่ยนนี้เอง มีบทบาทสำคัญต่อปริมาณการส่งออกสินค้าทุกประเภท ซึ่งประเทศไทยก็ได้รับผลกระทบจากความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยนนี้ด้วย



ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

รูปที่ 1.2 อัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ รายเดือนตั้งแต่ปี 2551-2552

จากรูปที่ 1.2 จะเห็นได้ว่าหลังจากที่เศรษฐกิจของประเทศสหรัฐอเมริกามีปัญหาแล้ว อัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ เมื่อพิจารณาเป็นรายเดือนแล้ว จะเห็นว่ามีการแกว่งอยู่มากไม่คงที่ และจากการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงของอัตราแลกเปลี่ยนนี้เอง มีบทบาทสำคัญต่อปริมาณการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของไทย ซึ่งได้รับผลกระทบจากความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน เพราะการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของประเทศไทยมีมูลค่าการส่งออกเป็นอันดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 86.96 ของมูลค่าสินค้าส่งออกทั้งหมดตั้งแต่ปี 2540-2553 โดยในปี 2540 ประเทศไทยส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม 1.48 ล้านล้านบาท และเพิ่มเป็น 4.62 ล้านล้านบาท ในปี 2552 อันเป็นตัวเลขที่สูงมาก



ที่มา : กระทรวงการคลัง

รูปที่ 1.3 มูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมและสินค้าส่งออกรวมทั้งหมดของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540-2552

จากรูปที่ 1.3 จะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีการส่งออกเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และสินค้าอุตสาหกรรมก็มีแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกันกับมูลค่าการส่งออกของสินค้าทั้งหมด ทั้งนี้มูลค่าการส่งออกทั้งหมดส่วนใหญ่ได้มาจากการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม เนื่องจากมูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมคิดเป็นสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 80 ต่อปี จากมูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมด

ตารางที่ 1.1 มูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมตั้งแต่ พ.ศ. 2548-2552

รายการ	2548	2549	2550	2551	2552	อัตราการเปลี่ยนแปลง		
						2550	2551	2552
มูลค่า (ล้านล้านบาท)	3.56	4.31	4.69	5.15	4.62	0.09	0.10	-0.10

ที่มา : สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง

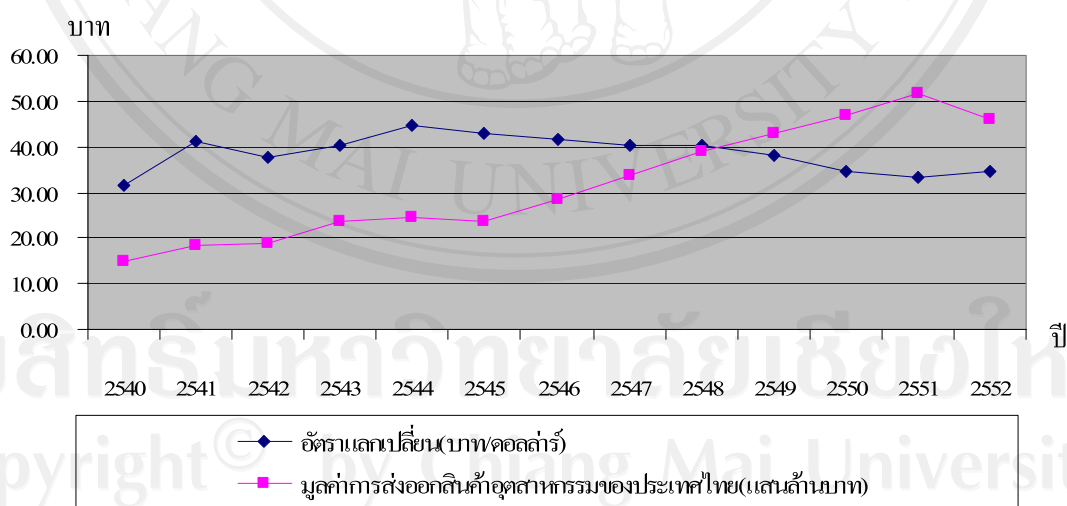
จากตาราง 1.1 และรูปที่ 1.3 จะเห็นได้ว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548-2551 มูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ แต่ลดลงในปี พ.ศ. 2552 เช่นเดียวกับมูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมด นั่นคือมูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมดขึ้นอยู่กับมูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเป็นส่วนใหญ่

ตารางที่ 1.2 สินค้าส่งออกที่สำคัญของประเทศไทยแยกตามประเภทสินค้า ปี 2552

อันดับที่	ประเภทสินค้า	มูลค่า (ล้านบาท)	คิดเป็น (ร้อยละ)
1	สินค้าอุตสาหกรรม	4,619,962	88.938
2	สินค้าเกษตร	427,800	8.235
3	สินค้าประมง	85,505	1.646
4	สินค้าเหมืองแร่	57,185	1.101
5	สินค้าป่าไม้	3,611	0.070
6	สินค้าพิเศษ	482	0.009
7	สินค้าอื่นๆ	42	0.001

ที่มา : สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง  
 หมายเหตุ : การแบ่งชนิดของสินค้าใช้หลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย

จากตาราง 1.2 จะเห็นได้ว่ามูลค่าการส่งออกสินค้าสูงสุดคือสินค้าอุตสาหกรรม มีมูลค่ารวม 4,619,962 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 88.938 จึงมีอิทธิพลต่อมูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมดด้วย



ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย และ สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง

รูปที่ 1.4 เปรียบเทียบอัตราแลกเปลี่ยนและมูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 - 2552

จากรูปที่ 1.4 ตั้งแต่ พ.ศ. 2544 เป็นต้นไปเมื่อแนวโน้มของอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทแข็งตัวขึ้น แนวโน้มของมูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของไทยมีแนวโน้มที่มากขึ้น

ดังนั้นการศึกษานี้จะศึกษาเรื่องผลกระทบของอัตราแลกเปลี่ยนต่อมูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของไทย เพราะว่าอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการค้าและการเงินระหว่างประเทศ การเปลี่ยนแปลงจะมีผลสำคัญยิ่งต่อการส่งออกของประเทศนั้นคือเมื่อประเทศดังกล่าวลดค่าเงินของตนลงในทางทฤษฎีแล้ว ในระยะสั้นจะมีผลทำให้การส่งออกของประเทศเพิ่มมากขึ้นและถ้าประเทศดังกล่าวมีอัตราแลกเปลี่ยนที่แข็งค่ามากขึ้นในทางทฤษฎีแล้วในระยะสั้นจะมีผลทำให้การส่งออกของประเทศลดลง แต่ถ้าอัตราแลกเปลี่ยนมีค่าผันผวนหรือแปรปรวนค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศคู่ค้าประเทศที่มีอัตราแลกเปลี่ยนค่อนข้างผันผวนหรือแปรปรวนสูงความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนดังกล่าวจะมีผลทำให้การส่งออกของประเทศลดลงเพราะถือว่าอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราของประเทศผู้ส่งออกเป็นต้นทุนอย่างหนึ่งของการนำเข้าสินค้าของประเทศผู้นำเข้าดังนั้นเมื่ออัตราแลกเปลี่ยนมีค่าผันผวนหรือมีค่าไม่แน่นอนจึงทำให้ต้นทุนการนำเข้าสินค้าเข้าของประเทศผู้นำเข้ามีความผันผวนหรือมีค่าไม่แน่นอนด้วยเช่นกัน

## 1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาลักษณะความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน และความผันผวนของมูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของประเทศไทย
- 2) เพื่อทำการทดสอบและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน และความผันผวนของมูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของประเทศไทย

## 1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

ทำให้ผู้ส่งออกหรือผู้กำหนดนโยบายสามารถ นำผลการศึกษาไปใช้ในการวางแผนนโยบายในการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของประเทศไทย และนำไปใช้ประโยชน์ต่อองค์กรที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงผู้ที่สนใจศึกษาข้อมูลและเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าวิจัยอื่นๆให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

## 1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้ได้ทำการทดสอบถึงลักษณะ และความสัมพันธ์ระหว่างความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนในรูปของค่าเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ กับความผันผวนของมูลค่าการ



ส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลเป็นข้อมูลอนุกรมเวลาแบบรายเดือน ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2540 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2552 และมูลค่าการส่งออกสินค้า อุตสาหกรรมของประเทศไทยโดยเป็นข้อมูลอนุกรมเวลาแบบรายเดือนเช่นเดียวกัน ตั้งแต่เดือน มกราคม พ.ศ. 2540 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2552 จำนวนทั้งสิ้น 168 ข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล จากข้อมูลทฤษฎี โดยข้อมูลที่ใช้คืออัตราแลกเปลี่ยนจากธนาคารแห่งประเทศไทยและข้อมูลของ มูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของประเทศไทยจากกระทรวงการคลัง

### 1.5 นิยามศัพท์

1) **มูลค่าการส่งออก** หมายถึง มูลค่าในรูปของตัวเงินที่ได้มาจากการส่งออกสินค้า ภายในประเทศไปยังต่างประเทศ แล้วนำเงินที่ได้มาซึ่งเป็นเงินสกุลต่างประเทศมาแลกเปลี่ยนเป็น เงินสกุลของประเทศไทย โดยมีอัตราแลกเปลี่ยนเป็นเครื่องกำหนดมูลค่าของสกุลเงิน

2) **อัตราแลกเปลี่ยน** หมายถึง ราคาของเงินตราต่างประเทศหนึ่งหน่วยในรูปของเงินสกุล ไทยท้องถิ่น เช่น อัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินเหรียญสหรัฐฯหนึ่งเหรียญในรูปของเงินบาทไทย จะหมายถึงราคาของเงินหนึ่งเหรียญสหรัฐฯเมื่อเทียบกับเงินหนึ่งบาทซึ่งเท่ากับ 35 หรือในทำนอง กลับกันราคาของเงินหนึ่งบาทไทยเมื่อเทียบกับเงินเหรียญสหรัฐฯ จะเท่ากับ 0.029 เป็นต้น

3) **ระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวแบบมีการจัดการ (Managed Floating Exchange Rate System)** หมายถึง ระบบที่เกิดจากการปรับปรุงระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบเคลื่อนไหวเสรี กล่าวคือ เป็นระบบอัตราแลกเปลี่ยนที่ไม่มีค่าเสมอภาคตายตัว แต่ปล่อยให้อุปสงค์และอุปทานของเงินสกุล นั้นทำงานได้ในระดับหนึ่ง โดยที่ธนาคารกลางของประเทศเข้าไปแทรกแซง เพื่อจำกัดขนาดและ ความผันผวนของการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยน ซึ่งเป็นจุดค้อยของระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบ ลอยตัวอย่างเสรี ระบบนี้จึงใช้กันแพร่หลายทั่วโลก รวมทั้งระบบอัตราแลกเปลี่ยนของไทยใน ปัจจุบัน จัดอยู่ในระบบนี้

4) **อนุกรมเวลา (Time Series)** หมายถึง ชุดของข้อมูลที่เก็บรวบรวมตามระยะเวลาเป็น ช่วง ๆ อย่างต่อเนื่องกัน ข้อมูลที่แสดงการเคลื่อนไหว ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามระยะเวลาเป็นช่วง ๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจเก็บเป็นรายเดือนรายวัน รายไตรมาส หรือรายปี ขึ้นอยู่กับประโยชน์ที่จะ นำไปใช้ข้อมูลอนุกรมเวลามีประโยชน์มากในการวิเคราะห์และการตัดสินใจวางแผนทางธุรกิจ หรือคาดคะเนขั้นแผนงานให้มีความผิดพลาดน้อยที่สุด โดยใช้ข้อมูลในอดีตเป็นพื้นฐานในการ พยากรณ์ข้อมูลในอนาคต